

A három telken álló halom maradványán két gazda csak a fűvet kaszálja, a harmadik udvarban azonban a rendszeres szántás a mintegy félig átnyúló központi tér áldozati rétegeit és a szentély épületének megmaradt részeit pusztítja folyamatosan. Ha ezt a folyamatot nem sikerül azonnal megállítani, akkor a központi rész egyetemes kultúrtörténet és az európai őstörténet szempontjából is egyedülálló leletei, régészeti emlékei megsemmisülnek.

Az előkészítő munkák és a feltárás során, átszítva minden elbontott réteg földjét, sorra kerültek elő az újabb és újabb, geometrikus díszű csontfaragványok, bronz lószerszámdíszek, háromtollú nyílhegyek és pikkelypáncélok lemezei. E tárgyak párhuzamai részben a Kr. e. 7. századi, belső-ázsiai nomád népek hagyatékában, főként a mai Kazakisztán, és az attól keletebbre eső területeken találhatók meg. A kerámialeletek egy része pedig a helyi, kelet-alpi kora vaskori Hallstatt-kultúra népe által használt edényformák és díszítések felé mutat. Jelentős azonban a rendkívül magas technológiai ismeretekről tanúskodó, hihetetlenül vékony falú, legtöbbször feketére, vörösésre, narancssárgára vagy barnásra égetett, sugárirányban bordázott kis talak aránya is, melyek kis-ázsiai hatások alatt formálódtak. Az egyik legfontosabb lelet, a kezdet és a vég istenének egyetemes kultúrtörténeti szempontból is jelentős, kétféjű csontfaragványának művészi kivitelezése olyan magas fokú tudásról tanúskodik, amely alapján mindenképpen csak szakműhelyben készülhetett, mint ahogy a Regölyben talált további, sorozatban gyártott csontfaragványok többsége is. A vizsgált korszakunkban még csak formálódtak az itáliai műhelyek, a legjobb minőségű sorozattermékek zöme a Földközi-tenger K-i medencéjének műhelyeiben készült.

A regölyi halomból számos, a keleti harcmodorhoz és felszereléshez tartozó vasfokos, pikkelypáncél, nyílhegy és lószerszám egyértelműen egy harcos, lovas, keleti eredetű, számos szempontból a szkítákkal rokon vezető rétegre utal. Ugyanakkor a szkíta állatstílus helyett, a geometrikus díszítés a meghatározó, mind a kerámiaedényeken, mind a szakműhelyekben sorozatban gyártott csontfaragványokon. A Kis-Ázsia felé mutató erős kapcsolatok, ugyanakkor a szkíta díszítőművészet hatásának hiánya miatt feltételezhető, hogy útjuk során a Fekete-tengert D-ről kerültek meg, és sodortak magukkal ottani népelemeket. Ez magyarázhatja a regölyi leletek között megfigyelhető geometrikus és orientalisztikus elemeket is. Hérodotosz (V.9.) leírása alapján a Dunántúlt elfoglaló népességet a kis-ázsiai eredetű *sigynnák* egyik csoportjával, a római kori forrásokban említett pannonokkal lehet azonosítani, akiknek a regölyi halom a törzsi temetkező- és kultuszhelye lehetett.

SZABÓ GÉZA–FEKETE MÁRIA

196. Sajókeresztúr, Hatrendes (KÖH 84891)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

A településtől ÉK-re, mintegy 1,5 km-re, a Sajótól K-re, a Kis-Sajó Ny–DNy-i partján fekvő lelőhely Pusztai Imre leletbejelentése nyomán vált ismertté, 2012 novemberében. A bejelentő egy kiemelkedésen, kb. 50×50 m-es területen, neolitikus kerámia- és bronzkorbeli leleteket, valamint egy ép őrlőkövet gyűjtött. A lelőhely pontos kiterjedése nem ismert.

CSENGERI PIROSKA

197. Sajókeresztúr, Margit-táblától DNy-ra (KÖH 85189)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

Szintén Pusztai Imre önkéntes gyűjtőmunkájának köszönhetően ismerhettük meg a lelőhelyet, mely a település határáról K-re, a Sajó bal partjától mintegy 1,2 km-re, egy enyhe kiemelkedésen található. Az előkerült telep a középső neolitikum időszakára tehető.

HAJDÚ MELINDA

198. Sajónémeti, Várhegy (KÖH 16279)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) LT, Á, Kk

A tavaly megkezdett szondázó jellegű feltárásokat folytattuk a Múzeum munkatársaival. Ennek során újabb kutatóárkot nyitottunk, ezúttal a vármagtól D-re, a kettős sáncot és árkot átvágva, ahol megállapítottuk, hogy a külső sáncvonulat a természetes homokkő lefaragásából alakult ki, míg a belső egy több mint 2 m vastag, mesterséges feltöltésű sánc, amelyet a leletek és érmék alapján a 15. századra keltezhetünk. A sánc tetején nagyobb mennyiségben találtunk kisebb-nagyobb kődepókat – feltételezhetően a várvédők gyűjtötték össze, parittyák számára, illetve egyszerűen kőhajigálás céljából. A sáncokon ugyanakkor nem találtunk palánkfal nyomára utaló cölöplyukakat.

A vármagtól Ny-ra lévő, előretolt védműben egy kisebb szelvényt nyitottunk, annak ÉNy-i részén. A védmű pereme alatt egy szisztematikus rendszerben sorakozó, dupla cölöplyuksort azonosítottunk, mely egy faszerkezetű palánk nyomára utal. Ennek belső oldalán egy sziklába vájt alapozási(?) árkot fedeztünk fel, mely feltehetően egy magasabb épülethez tartozhatott. A szelvényből előkerült 15. századi leletek és érmék a század közepére, azaz a huszita megszállás éveire utalnak, így joggal feltételezzük, hogy a bratri zsoldosok emelték ezen keletre, fa-földszerkezetű védművet a vár előterének és megközelítési útvonalának fedezésére, tűzérési tűz alatt tartására.

Egy további kisebb árkot is nyitottunk a védmű alatti, gyűrűszerű teraszon, melyről kiderült, hogy egy korábbi, őskori erődítés árka, amit a 15. századi husziták feltöltöttek és egy járószintet alakítottak ki rajta. Az árok első, részleges feltöltődése vaskori, kelta leleteket rejtett, így a várhegyen őskori megtelepedéssel is számolhatunk, amit a későbbi, 13. századi és még inkább a 15. századi várépítéshez kapcsolható tereprendezések erőteljesen elpusztítottak.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

199. Sajópálfala, Eperfasor melletti part (Rovnya 2.) (KÖH 63278)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

A településtől ÉK-re, a Sajópálfala és Sajóvámos határán fekvő lelőhely Pusztai Imre leletbejelentése nyomán vált ismertté, 2012 októberében. A bejelentő egy kisebb erdőhöz ÉNy-ről kapcsolódó szántóföldön, 60×20 m-es területen, nagy mennyiségű bronzkori kerámia- és bronzkorbeli leleteket gyűjtött, melyek a kora bronzkorból (zsinegdíszes elemekkel) és a késő bronzkorból származnak. A lelőhely pontos kiterjedése nem ismert.

CSENGERI PIROSKA